

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 71g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a
articolelor 276 alin. (1) și 285 alin. (2) pct. 1) din Codul de
procedură penală și a articolului 109 din Codul penal
*(efectele plângerii victimei sau a părții vătămate și
efectele împăcării în procesul penal)*

CHIȘINĂU

8 septembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 27 mai 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 8 septembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 276 alin. (1) și 285 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală și a articolului 109 din Codul penal, ridicată de dl avocat Victor Coda, în interesele dlui Vasili Aladov, în dosarul nr. 1-57/2017, pendinte la Judecătoria Comrat, sediul Ceadâr-Lunga.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Stanislav Rău de la Judecătoria Comrat, sediul Ceadâr-Lunga, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Comrat, sediul Ceadâr-Lunga, se află o cauză penală în care dl Vasili Aladov este învinuit de comiterea următoarelor infracțiuni prevăzute de Codul penal: amenințare cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății (articolul 155), privațiune ilegală de libertate (articolul 166 alin. (2) lit. d) și f)), jaf (articolul 187 alin. (2) lit. d), e) și f)), șantaj (articolul 189 alin. (3) lit. b)), escrocherie (articolul 190 alin. (1) și (4)), conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe (articolul 264¹ alin. (3)), purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armelor și munițiilor, sustragerea lor (articolul 290 alin. (1)), amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească (articolul 349 alin. (1)), tentativă la acțiuni violente cu caracter sexual (articolele 27, 172 alin. (1)), violență în familie (articolul 201¹ alin. (1) lit. a)) și neexecutarea măsurilor din ordonanța de protecție a victimei violenței în familie (articolul 320¹).

4. La 28 aprilie 2022, dl avocat Victor Coda a ridicat, în interesele dlui Vasili Aladov, excepția de neconstituționalitate a articolelor 276 alin. (1) și 285 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală și a articolului 109 din Codul penal. Primele două articole reglementează cazurile în care urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei și, respectiv, cazurile în care urmărirea penală încetează. Articolul contestat din Codul penal reglementează împăcarea făptuitorului infracțiunii cu victima.

5. Printr-o încheiere din 20 mai 2022, Judecătoria Comrat, sediul Ceadâr-Lunga, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„[...]”

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

[...]”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

7. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 276

Pornirea urmăririi penale în baza plângerii victimei

„(1) Urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei în cazul infracțiunilor prevăzute în articolele: 152 alin. (1), 153, 155, 157, 161, 173, 177, 179 alin. (1) și (2), 193, 194, 197 alin. (1), 198 alin. (1), 200, 202, 203, 204 alin. (1), 246¹, 274 din Codul penal, precum și al furtului avutului proprietarului săvârșit de minor, de soț, rude, în paguba tutorelui, ori de persoana care locuiește împreună cu victima sau este găzduită de aceasta. La împăcarea părții vătămate cu bănuitul, învinuitul, inculpatul în cazurile menționate în prezentul alineat, urmărirea penală încetează. Procedura în astfel de procese este generală.

[...].”

Articolul 285

Încetarea urmăririi penale

„[...]

(2) Încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art. 275 pct. 4)–9) din prezentul cod, precum și dacă există cel puțin una din cauzele prevăzute la art. 53 din Codul penal sau dacă se constată că:

1) plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea;

[...].”

8. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 109

Împăcarea

„(1) Împăcarea este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, iar în cazul minorilor, și pentru o infracțiune gravă, infracțiuni prevăzute la capitolele II–VI, la art. 264 alin. (1) din Partea specială, precum și în cazurile prevăzute de procedura penală, dacă persoana nu are antecedente penale pentru infracțiuni similare comise cu intenție sau dacă în privința sa nu a mai fost dispusă încetarea procesului penal, ca rezultat al împăcării, pentru infracțiuni similare comise cu intenție în ultimii cinci ani.

(2) Împăcarea este personală și produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare.

(3) Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu, împăcarea se face de reprezentanții lor legali. Cei cu capacitate de exercițiu restrânsă se pot împăca cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege.

(4) Împăcarea nu se aplică în cazul persoanelor care au săvârșit asupra minorilor infracțiuni prevăzute la art. 171–175¹, 201, 206, 208, 208¹ și 208².”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției susține că, potrivit articolului 320¹ din Codul penal, persoana poate răspunde penal dacă neglijează sau omite să execute măsurile stabilite de instanța de judecată în ordonanța de protecție emisă în contextul comiterii acțiunilor de violență în familie. Autorul afirmă că victima care

dorește să se împace cu făptuitorul până la epuizarea termenului impus prin ordonanța de protecție nu o poate face. Acest fapt conduce la perturbarea relațiilor de familie și, eventual, la condamnarea făptuitorului.

10. Autorul excepției menționează că articolul 276 alin. (1) din Codul de procedură penală nu stabilește pornirea urmăririi penale în cazul comiterii infracțiunii prevăzute la articolul 320¹ din Codul penal la plângerea prealabilă a victimei infracțiunii. De asemenea, nici articolul 285 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală nu permite încetarea urmăririi penale în privința făptuitorului la cererea victimei în cazul comiterii infracțiunilor prevăzute de articolele 201¹ și 320¹ din Codul penal. De altfel, în cazul împăcării făptuitorului cu victima, urmărirea penală sau judecarea cauzei încetează, iar făptuitorul este eliberat de răspunderea penală.

11. Autorul excepției admite că prevederile contestate îndeplinesc standardul calității legii. Totuși, ele nu urmăresc un scop legitim prevăzut de articolul 54 din Constituție

12. Prin urmare, autorul excepției consideră că prevederile contestate contravin articolelor 7, 20 alin. (2), 21, 23 alin. (2), 26 și 54 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală și Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate, ridicată de avocatul părții în proces, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Articolele contestate 276 alin. (1) și 285 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală și articolul 109 din Codul penal nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva criticilor invocate de autorul sesizării.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care o persoană este învinuită, *inter alia*, de comiterea infracțiunilor prevăzute la articolele 201¹ și 320¹ din Codul penal. Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

18. O altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea a analizat, prin prisma argumentelor autorului excepției, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 37 din 24 martie 2022, § 21; DCC nr. 63 din 22 aprilie 2022, § 18).

19. Deși autorul excepției a menționat că prevederile contestate contravin articolelor 7 [*Constituția, Lege Supremă*], 20 alin. (2) [*accesul liber la justiție*], 21 [*prezumpția nevinovăției*], 23 alin. (2) [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție, argumentul său principal se referă la lipsa unui scop legitim prevăzut de articolul 54 din Constituție.

20. În acest context, Curtea reiterează că articolul 54 din Constituție îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Astfel, pentru a putea fi invocat acest articol, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea HCC nr. 31 din 23 septembrie 2021, § 29).

21. Totodată, cu privire la articolele 7, 20 alin. (2), 21, 23 alin. (2) și 26 din Constituție, Curtea observă că autorul excepției nu a prezentat argumente care să demonstreze incidența lor în această cauză. Curtea subliniază că simpla enumerare a acestor articole, precum și preluarea unor considerente din jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului în lipsa unei argumentări proprii nu reprezintă critici veritabile de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 34 din 22 martie 2022, § 23; DCC nr. 45 din 12 aprilie 2022, § 23).

22. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate, precizând că trimiterea la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument. Curtea a stabilit că dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, ea s-ar substitui autorului acesteia în privința formulării unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (DCC nr. 59 din 19 aprilie 2022, § 17).

23. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 276 alin. (1) și 285 alin. (2) pct. 1) din Codul de procedură penală și a articolului 109 din Codul penal, ridicată de dl avocat Victor Coda, în interesele dlui Vasili Aladov, în dosarul nr. 1-57/2017, pendinte la Judecătoria Comrat, sediul Ceadâr-Lunga.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 8 septembrie 2022

DCC nr. 115

Dosarul nr. 71g/2022